Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Рік II. Луцьк, Неділя дня 17 Липня 1927 р. Ч. 29 (36.)

Українська Громада

Орган Української Національної Думки

Ціна 20 гр.

Виходить що-неділі.

Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр, рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в иншій валюті.

Рукописів не звертається.—Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

17 липня вибори до Мійських Рад.

За один список!

Хто слідкував уважно за виборами на селі, хто тепер так-же слідкує за підготовкою до виборів у місті, той мусів замітити дуже цікаве явище: на селі—польський селянин, військовий і цівільний осадник, поміщик—братаються, виставляють спільну листу кандидатів, спільно голосують, спільно вибірають своїх радних;—польська демократія і ендеція, що до виборів гризлися на всі заставки—при виборах складають спільну листу кандидатів; росіяне й не згадують про які небудь ріжниці між собою і багаті й бідні складають одну листу, на якій перше місце займає, як прм в Луцьку, поміщик; і тільки жиди в місті складають кілька, а то й кільканадцять лист, але знов-же таки всі блькуються, щоб не пропадали їхні голоси. Вибори—неначе мають якусь цілющу силу, що примирює між собою і найбільших ворогів, одної й тієїж самої національности.

Річ зовсім проста: і поляки і росіяне на наших землях дуже добре розуміють, що розбитися їм на кілька груп це значить не вибрати до ради гміни чи міста ні одного свого представника. Жиди розуміють, що в місті їх сила і навіть розбиті на багато лист, вони все одно проведуть своїх людей до ради і тому, маючи забезпечений один бік справи —національний, вони ріжними своїми групами забезпечують свої соціяльні інтереси окремих груп.

А ми до якої з тих двох груп належимо? Чи наше становище при виборах в містах сьогодня ріжниться чим небудь від становища поляків і росіян?—Ріжниться, але хіба тим, що по містах ми ще слабші, як вони. Як-же нам іти до виборів?

По виборах у містах з певністю читатимемо такі відомости: в такому то місті вибрано стільки то поляків, стільки то росіян, стільки жидів і—стільки то українців; а наші „приятелі" ще й додадуть: вибори показали, що в такому то місті (а то й у всіх містах, на Волині) зовсім немає українців, а тільки поляки, жиди та росіяне. Ну, а далі вже піде все, що з тим звязано: чи ми маємо тут яке право і т. д.

Так оголосять, **бо теперішні вибори йдуть під гаслом національним.** І тому ми бачимо такий об'єднуючий вплив виборів на ріжні національні групи і тому й нам під ніякими умовами не можна розбиватись при виборах. Цього вимагає від нас наш національний інтерес і обов'язок! І тому нашим гаслом мусить бути: **за один список!**

Другою передумовою успіху слабшого при виборах—ставитись масово до виборів. Тільки тоді, коли при виборах не пропаде марно ні один наш голос, будемо мати по Мійських Радах своє належне представництво.

Радні українці! — На Вас тепер звернені очі народу, очі Ваших виборців Не заведіть їхніх надій, оправдайте довірря, яким вони Вас наділили!

Ще вибори.

На днях з певністю всі нові ґмінні ради вибіратимуть (на першім своїм зібранню) ґмінні управи т. є. війта і лавників. А там — вже на карку вибори до повітових соймиків і їх виділів. Міністерство Внутр. Справ зарядило вибори до соймиків в Дубні, Горохові, Ковлю, Кремянцю, Любомлю, Луцьку, Здолбунові Рівному й у Володимирі Термін тих виборів, який назначить воєвода, поки що невідомий, але очікувати треба їх вже незабаром.

Вибори, що стоять на черзі дня—це вже остаточне завершення виборів до самоврядувань Кожний з нас дуже добре розуміє, яке величезне значіння для нас мають ці вибори. Дотеперішні війти—це були повні володарі у своїх ґмінах, а їх праця добре в'їлася кожному за шкіру Дотеперішні соймики в більшости—це були сліпі знаряддя в руках старостів, що зовсім не рахувалися з вимогами нашого народу.

З другого боку вибори до ґмінних зібрань і рад виявили нам, як пильно працюють наші вороги, щоб розбивати наші сили і як тяжко відбивається на висліді виборів для нас наше розбиття. Цієї науки ми не сміємо забути при дальших виборах. Особисті амбіції треба підпорядкувати інтересові громадському, а на війта, а потім на членів соймику треба вибірати таких людей, що дбалиб не про свої кишені, а про добро громади. Українці у радах мусять мати тільки одного кандидата на війта й тільки одних кандидатів (приписане число на ґміну) на членів соймику. Ніякі намови, ніякі залякування не повинні схилити наших радних до того, щоби війтом, лавником, чи членом соймику вибрано людину, що не буде відповідати вимогам громади.

Вибірайте людей чесних, енергійних, не страхополохів, бо праця їх в наших умовах буде дуже тяжкою. При виборах голосуйте разом, не розбивайтеся, бо інакше знов можуть проскочити на відповідальні місця такі люде, яких ми досі бачили війтами, а від яких нам українцям добра не очікувати.

Відрадне явище.

[с. Гірка-Полонна, пов. Луцьк]

Вибірали у нас членів гмінного зібрання. Вибрали 4-ох наших селян одноголосно. Проте найшлися й такі потім, що не подобались їм вибори і вони внесли протест. Староста зарядив другі вибори. При других виборах наше село знов вибрало тих самих людей, а одинокий поляк, якого комусь там хотілося вибрати представником громади, зняв свою кандидатуру, коли побачив настрій зібраних. Всі чотири вибрані—це свідомі громадяне і члени філії Т ва „Просвіта", а навіть члени Ради філії. Є це найкращий доказ, що наше село зростає в свідомости і належно оцінює людей, які мають його заступати.

Прийшла помішниця...

ПРОТИ КРИВДИ.

Промова посла Б. Козубського в соймі підчас дебати над законопроєктом про самоврядування 6 липня 1927.

Самоврядні закони на терені Сойму мають уже довгу історію. Нарешті уряд марш. Пілсудського розписав на всьому просторі держави вибори до органів самоврядування. Деякі з цих виборів скінчені, инші ще йдуть. Дарма, що на українських землях вибори переведено на основі розпорядку ген. ком. східних земель з 1919 р. і австр. законів, уряд марш. Пілсудського кепкує собі надалі з істнуючих законів, а Сойм не має відваги ні сили, щоби приневолити уряд до нових виборів. Коли так, то навіщо гнати даремно час і псувати собі нерви?

Ці самоврядні закони, як не як, а цікавий плід державної творчости сучасної Польщі—один з дуже своєрідних зразків, в якому відбиваються всі хиби та суперечности внутрішньої державної будівлі.

Ці закони писані під невинним страхом перед національними меншостями, а головно українським народом, який збитою масою живе на просторих територіях і настільки політично та національно освідомлений, що раз уже зірвався створити власну державу: створив її, а коли й втратив свою державність під ворожим насильством, то не зрікся ні на мить своїх державних змагань.

Ваш страх, панове, перед змаганнями українського народу був такий великий, що ви пішли в теперішніх законах на акт самогубства. Не хотячи допустити на українських землях справжнього самоврядування, тієї школи державного будівництва, ви свідомо згодились, щоби перечеркнути самоврядування для власного народу. Теперішні закони не вводять його навіть на польських землях, а коли не заперечують, то бодай сильно обмежують саму ідею самоврядування. Доказом цього є вже сама схема, по якій збудоване самоврядування у цих законах.

А саме: проти громадської ради поставлено війта чи бурмістра; йому дали великі права і він стоїть понад громадською радою, не є виконавцем її волі, а її начальником, що дає їй накази. Не громадська рада має контролю над війтом, а навпаки: війт стежить за тим, щоби рада була слухняним знаряддям у його руках як представника адм.-державної влади. Війт це громадський староста і мов найменша шрубка у бюрократичнодержавній машині він залежний від повітового старости як від свого зверхника. Староста може проти нього як свого урядовця почати дисциплінарку і призначити кару. Як це звичайно буває: найменший уряд і інституція, де він працює, має над собою найбільше начальників. Від кого то не залежний війт і уся громадська рада: і від старости, і від повітового виділу, і навіть від такої інституції, яка щойно появиться: від воєвідського виділу. Так виглядає самоврядування в теперішніх законах. Чи не є це злобною каритатурою справжнього самоврядування?

Закони самоврядування це ваш суто польський, своєрідний твір. Навіть посол Герц признав, що страх перед національними меншостями викроїв теперішні закони.

Жертвою вашого страху впала в цих законах не лише ідея назалежности самоврядування. Ви скинули з них чимало инших жертв. Праві партії зріклись такою дорогою для них принципу одноцільности держави і створили виїмкові закони для ріжних дільниць сучасної Польщі. А ліві партії забули про демократизм і про його принціп: рівної поведінки супроти своїх громадян і народів, і вони прийняли вигадку правиці та взяли діяльну участь в обрібці виїмкових законів для українських і білоруських земель.

Не досить того, що ви піддали зовсім самоврядування державній владі і лякались його, тіко куди, поширити на українські землі без застережень. Ви взяли ще до закону цілу низку статтей (118, 163, 166 і 173), на підставі яких ви можете зовсім перекреслити самоврядування на наших землях. І війта і всю громадську раду можна призначувати в наших громадах на підставі цих статтей. Право призначування має не тільки староста, але й повітові та воєвідські виділи—і таким робом ви створили аж три засоби, які мають за завдання нищити самоврядування на наших землях. Ті три органи ділають самодільно, немов-то стежучи один за одним як суперники в праці винищування самоврядування. Коли староста з якої-небудь причини не скористав з права у настановленні війта і громадської ради, то може це зробити з власного почину без порозуміння з старовством воєвідський виділ, а навіть повітовий.

Таким чином ви спетрифікували законом ту систему „комісародержавництва", яку від літ адміністрація польська випробувала на наших землях. Бо від самого початку Польської держави, всупереч обовязуючим законам скрізь на українських землях ви насаджували урядових комісарів, наказних війтів і їх зaушників. Ця невеличка, але добре підібрана кумпанія дала себе добре відчути серед українського населення, розтрачуючи громадське добро, всякими способами зловживаючи. На протязі недовгого часу свого порпання вона встигла розбудити загальне обурення, яке інколи доходило до того, що панів комісарів і наказних війтів стріляли. А тепер ви хочете той стан спетрифікувати при помочі законної легалізації, даючи спромогу назначувати громадську раду та війта. Та крім цієї простої дороги, на якій перечеркуєте самоврядування на наших землях, ви йдете ще й бічними стежками. Ці инші шляхи, що ведуть до комісародержавництва, це створення виїмкових обставин, якими ви обкладаєте вибір війта і спеціяльна виборча система до громадських рад, пристосована до закону що-до українських земель.

Що-до першої справи, то найголовнішою і майже єдиною умовою вибірности на війта є знання польської мови в слові й письмі. Хто не відповість тим вимогам, не може бути вибраний війтом. І от цей припис буде вже четвертим джерелом, наслідком якого по наших селах буде з призначення іменований війт, правда—неформально, але фактично, бо вибір на становище війта особи неукраїнської народности буде нечувано утруднений. Адже кожному кандидатові на війта висуненому українським населенням будуть ставити одно й те саме питання: чи знає він достаточно польську мову в слові й письмі. А відповідь на це питання буде така, яка тільки подобатиметься старості або його заступникові, чи навіть першому-ліпшому громадянинові польської національности. Та ж кожний виборець може заквестіонувати чи даний кандидат відповідає вимогам закону що до знання мови в слові й письмі. І вистарчить таке голословне твердження, щоб кандидат був усунений. Бо хтож буде про це рішати? іспитова комісія—чи „відзімісєн" представника влади? І це і друге однаково добре. Чи істнує який відклик у цій справі? Ні і н! Якеж обильне джерело найріжнородніших шикан і надужить створили ви з того припису в законі, який говорить про знання польської мови в слові й письмі!

На своє оправдання поклакуєтуся на закон про мову з 31 липня 1924 року. Але ви нещирі, не вільно вам спиратися навіть на ці, такі кривдячі нас закони про мову. Бо ви—правиця й лівиця польська—значно погіршили тепер і те, що є в тих законах. Адже в законах про мову є не тільки припис про знання польської мови. Є в них вимога і знання місцевих мов у тих, що хочуть бути в публичних урядах на землях етнічно непольських. Про цю другу вимогу, вимогу знання місцевих мов—української, білоруської і литовської—в теперішньому законі вже не говориться. Стверджую, як дух правиці—дух Ст. Грабського—дальше побіджує т. зв. польську лівицю. Гратулюю польську лівицю з тим зречення зі свого світогляду. Панове зробили не свідомо, що в теперішніх законах не згадується про знання місцевих мов. Якби до самоврядних законів без змін перенесено припис законів про мову, то це утруднювалоб вам насаджування на наших землях війтів-поляків, агентів державної влади. А це була ваша головна мета. І щоб дійти до цієї мети, ви вхопилися й инших засобів—крім того славного знання польської мови.

Ви створили це й инше єиго. Тим системе спосіб вибирання війта. Солтиса і війта вибирає все населення громади на громадських зборах, як це було навіть за царських часів у Польщі, але громадська рада, бо лекше диктувати свою волю невеличкому гурткові людей чим загалові громади. Не досить того! Громадська рада теж не цілком вільна у своєму виборі війта і лавників, бо понад громадською радою стоїть виборча комісія, призначена старостою. І виключно та комісія може рішати, чи цей або той може бути кандидатом на війта. У своєму рішенні та виборча комісія нічим не звязана. Правда, виборчу комісію призначають старости спроміж членів громадської ради. І це примусило вас до останнього геройського чину в тому проекті. А цим є ство-

---

Густав Броше.

Україна і її великий національний поет Тарас Шевченко.

(Переклад з французського).

Від перекладчика:

Хочемо сказати тут кілька слів про автора статті, яку ми переклали з французького.

Громадянин Густав Броше, правдивий симпатик, можна сказати щирий приятель українського народу в Зах. Европі, народився в Альзасі, цій чудовій країні народньої творчости і національно-державного смутку, в краю, який так нагадує долею нашу Галичину. Все своє довголітнє життя Г. Броше провів в мандрівці трохи не по цілому світі. Теольог і лінгвіст по освіті, Г. Броше лише рік був протестантським пастором, щоби потім присвятити усе своє знання і величезний талант міжнародній публіцистиці, захищаючи завше права поневолених і пригнічених в печаті, на трибуні, в поезії і навіть музиці. Бо це правдиво людина наділена ріжномінітними дарами. Божими. Він довший час працював в Льондоні, де пізнав найкращих представників людської поступової думки середини XIX ст., як от Бакунів, К. Маркс, князь Крапоткін і ин. а поміж ними визначних українців, як М. Драгоманів, Кравчинський, Волховський. З багатьома з них він підтримував найкращі зносини до самої їх смерти. Потім Г. Броше поїхав до Росії, мешкав один час в Москові, переїхав вздовж і впоперек усю Україну і замешкав в Грузії на Кавказі, де заприязнився з тодішніми визначними представниками грузинського народу. Мешкав потім довший час в Фіюме, де приглядався до життя словінського народу, так близького по культурі до народу українського. Вже про подорожі в Зах. Европі нема чого й згадувати. Результатом цих мандрівок Г. Броше вивчив і то добре щось коло 10 ріжних мов, а поміж ними й українську та грузинську. Людина бідна, що жила весь свій вік з праці свого мозку й рук, Г. Броше, оженений з комунаркою паризької комуни в 1871 року й не маючи своїх дітей, виховав і вивів у люде аж семеро сиріток. Прекрасний примір для наших патріотів, що не вміють довести до путя своїх власних дітей!

На початку війни Г. Броше осілився в Льозані, де працював кілька літ як секретар українського місячника французькою мовою „Ля Ревю Укреніен" і переклав кілька книжок про Україну на французьку, німецьку й англійську мови; поміж ними переяславський договір і пакти гетьмана Пилипа Орлика (з латинського оригіналу). Також склав огляд головних народностей царської Росії франц. мовою з численними ілюстраціями.

По перемиррю Г. Броше переїздить до Парижа в характері секретаря і перекладчика Азарбейджанської делегації, працюючи одночасно й в українській місії. З переїздом до Парижа неб. Петлюри Г. Броше приятелює з ним і захищає права українського народа до самостійности своїм щирим словом поміж сильними світу і в пресі. Його перу належать кілька сильних статей в обороні чести неб. Петлюри. Як довголітній редактор вільнодумної газети „Лібр Пансе Інтернаціональ", він провадить уперту наукову боротьбу з забобонами людської думки не лише в области церковній, а також громадській, даючи добру одсіч нападам ріжних імперіялістів московських, польських, а останнім часом і жидівських до законних прав українського а почасти й білоруського народів, для котрого ще в 1916 р. склав прекрасний меморандум на з'їзді національностей.

Статтю про Шевченка, переклад якої ми тут подаємо, Г. Броше помістив в „Вілютині Народнього Дому" № 179 квітень 1927 р. в Льозані і наші читачі певно віддадуть належне її авторові за точність та правду, з якою він переповідає не лише життя поета-громадянина а також і цілу історію нашої Батьківщини. Рідко де можна здибати так річево і правдиво написані статті про Україну пера чужинця без всякої участи і редакції заінтересованих. В цьому власне полягає заргісгь статті заслуженого борця за правду і справедливість.

Гадаємо, що читачам „Українськ'ої Громади" була цікаво прочитати цю статтю чужинця, який щиро любить наш край і нарід. Память про таких борців, як 75 літній дідусь Броше, хай живе в памяти нашого народа на довгі роки.

Ще треба додати, що стаття прикрашена досить своєрідним портретом (пером) невідомого автора на підставі загально відомих портретів Шевченка.

Женева, дня 7 квітня 1927 року.

У нас майже не знають України. Минуло кілька років, як український хор притягнув увагу всіх аматорів музики досконалістю свого співу, загальною пишністю захоплюючих голосів і незвичайним чаром народніх пісень. Преса занялась тоді краєм, звідки прийшли ці зворушуючі співакі, а потім знов запанувало мовчання і загальне незнання продовжується. Між тим українці займають територію багато більшу як Франція і творять людність біля 34 міліонів, як що додати до цієї цифри мещканців провінції занятої Польщею, провінції, що творить нову частину Росії, як Крим, Чорноморія і Кубань, провінцію Терека; не треба забувати також Буковини, признаної Румунії і Закарпатської України в Чехії.

рення окремої виборчої системи на українських та білоруських землях.

Це система т. зв. звуженого голосування. Вона має за ціль створити більшість з польської меншости на наших землях. Що з того, що та система є глибоко антидемократична, що суперечна з засадами рівного і пропорціонального права голосування? — Щоби лише ціль була осягнена, а демократизм і соціялізм це тільки вбрання, які надіває т. зв. польська лівиця на час виборчої агітації. У самоуправних законопроектах не лишилось з польського демократизму і соціялізму навіть фіґового листка і з тих законопроєктів виглядає традиційний, нагий польський шляхтич, що на „zagrodzie równy wojewodzie".

З уваги на те, що теперішні законопроєкти є запереченням самої ідеї самоврядування і мають глибоко антидемократичний характер, не дасться їх направити в часі дискусії на пленумі сойму. Лише адміністраційна комісія могла би великим накладом праці очистити ті стайні Авґія. Тому то в імени всіх клюбів національних меншостей: українського, білоруського, жидівського і німецького ставлю внесення на відіслання теперішніх законопроєктів назад до адміністраційної комісії.

ВІСТИ з ВАРШАВИ.

(Від нашого кореспондента).

Сойм і уряд.

Сойм дальше „працює". Працює, як паралітик, що 4 з пол. року дрімав скорчений на свойому кріслі і дозволяв мовчазно бити себе по фізіономії, аж раптом схопився і давай удавати енергію й молодечу сміливість — в обличчю смерти від старости. Ця енергія проявилася вже в двох напрямках. І так у справі зміни виборчої ординації відбулися засідання конституційної підкомісії, на яку на превелике счудування представники польської лівиці зовсім не явились. Таким робом правиця не мала—поза представниками національних меншостей—жадної опозиції і власними голосами ухвалила собі зміну ординації, зменшивши число послів із 444 до 412 (отже на 32 мандати) виключно коштом Східної Галичини, Волині і Полісся! Посол Хруцький ставив в імени національних меншостей домагання, щоби кількости мандатів на східних „кресах" не то не зменшувати, але ще збільшити до числа 468, бо істнуюча виборча ординація і без того кривдить українців (у цілій Польщі 1 мандат припадае на 30 тисяч голосів, а на сході на 60 тисяч, ба навіть. — на Поліссю на 90 тисяч!). Очевидно, що розумні арґументи посла Хруцького не переконали твердолобої ендеції. З приводу тієї нечуваної постанови Конституційної підкомісії Жидівське Соймове Коло розіслало до всіх клюбів протест, який підхопила вже закордонна преса. Істнує побоювання, що ліві польські партії навмисне дають своєю відсутністю можливість польські правиці перевести зміну виборчої ординації: ми, мовляв, у цій справі пальців не мачали! Така ганебна тактика Пилата траплялася вже нераз польській так званій „демократії".

Таж саме польська демократія іде рука в руку з польською реакцією при ухвалюванні законопроєктів про самоврядування.

Над цими законами йде вже дискусія на повному соймі. В четвер 7 липня покінчено вже загальну дебату. Від Українського Клюбу промовляв посол Б. Козубський (УНДО), пятнуючи в надзвичайно гострий спосіб ганебні постанови законопроекту і їх авторів. На найблищому засіданні сойму у вівторок 12 липня мали промовляти ще референти всіх трьох законопроєктів, після чого сойм почне голосувати над зголошеними поправками.

Уряд усе ще не висловлює своєї думки що до зміни виборчої ординації, ані самоврядувавчих законів, заступників своїх до сойму не присилае і зберігае повну тайну своїх замірів. Тому кружляють самі ріжнородні поголоски. Втримуєтъся дальше думка, що уряд зачинить соймову сесію або цілком розвяже сойм, таки не допускаючи, щоби сойм ухвалив, а сенат затвердив зміну виборчої ординації. Одначе певної надії на це мати не можна.

Позичка є, а користи з неї нема.

Польща таки отримує позичку. Цим разом це вже не обіцянка й не пуста надія, а підписана вже таки умова. Словом: позичка є. Але яка? Передовсім на суму всього 15 міліонів долярів, отже лише четверта частина того, про віщо досі говорилось. Так і назвали вже цю позичку „малою" бо вона для держави справді страшенно мала (наприклад одно місто Берлін дістало два тижні тому від англійських банків позичку 5 міліонів фунтів штерлінгів, себ-то біля 22 міліонів долярів, а тут ціла держава дістае 15 міліонів!) Але й із отих 15 міліонів Польща не побачить ні сотика. Бо вся сума призначена на т. зв. стабілізаційні ціли, себ то на втримання курсу золотого. Істнуе небезпека, що знов польська валюта впаде, а то в звязку з постійною значною надвишкою закордонних товарів, які впливають до Польщі над товарами, що їх з Польщі вивозиться (отже з Польщі вивозиться більше грошей ніж до неї впливає—це так званий „пасивний торговельний білянс" у тісному звязку з „платничим білянсом"). Щоби втримати курс золотого на нинішній висоті (1 доляр—8 зол. 90 гр.) треба роспоряджати великою готівкою долярів, якими приходиться платити за заграничний крам. Отож, аби не опустіли зовсім резервові каси (готівки чужої валюти, головно долярів) державного Польського Банку, і таким чином аби не бути покинутим на ласку приватних власників долярів (біржі), Польща забезпечує собі капітал 15 ти міліонів долярів „на всякий випадок". Так ось ця сума буде недоторкнена лежати в американських банках і ждати „гіркої години", коли Польському Банкові прийдеться сягнути туди за помічю. Приватні банки, весь промисл, державні підприємства, самоврядувавчі установи — ніхто не матиме безпосередньо жадного хісна з такої позички. Кажуть фаховці, що й Банк Польський теж тої позички не потрібує, бо поки що його власні резерви (помічна готівка чужої валюти) достаточні на покривання коштів пасивного торговельного білянсу—протягом десяти місяців—а позичку цю треба й так звернути вже за пів року! Отже пишуть у польських газетах одверто, що ця позичка потрібна була тільки для викликання „доброго враження", для піднесення „духа"—радше для моральних і політичних цілей, лише не практичних господарських. Над „великою" позичкою (60 міліонів долярів) ідуть дальше переговори. „Мала позичка" має бути ніби вступом до „великої", яка прийшла би осінню. Та поки-що є лише „мала", а користь з неї ще меньша!

Поліційний дух пресового декрету.

Правнича соймова комісія розглядала оба пресові декрети, зголошені 10 травня ц. р. Що-до першого декрету, який каже про „кари за розсівання неправдивих відомостей, то піддано його критиці, що знищила його в „пух і прах". Референт посол Ліберман (соціяліст) заявив, що той декрет пересяк поліційним духом; декрет відзначається великою суворістю кар, а не відповідае ані державній, ані громадській потребі і редагований він—мовляв теж дуже недбайливо і тому повно в ньому суперечностей та неясностей. І так нпр. виходить із декрету, що карі підлягае чоловік, який у себе дома скаже до жінки, що Польща не дістане позички, або теж може посидіти! 5 літ у „холодній" смільчак, який зважиться сказати таку „образу" для президента Польщі, що буцім то президент підлягае впливам якогось міністра. Дальше референт доказав, що під деяким оглядом старий австрійський закон з 1852 року є ліберальніший, ніж отцей декрет із травня 1927 року. Остаточно Правнича Комісія рішила одноголосно геть скасувати декрет про „кари зе неправдиві відомости", а також другий пресовий декрет, а замісць нього внести новий пресовий законопроєкт, який мається виготовити в порозумінні з представниками професійно - фахових організацій пресових робітників (Синдикату Денникарів). — Постанова Правничої Комісії наносить новий болючий удар урядові, як авторові декрету.

Скандали при виборах президії міста Варшави.

Нарешті вибрали президію міста Варшави! Про вибір голови („пресеса") Мійської Ради ми вже писали: став ним соціяліст посол Яворовскі. Після невдалих кількакратних виборів президентом міста став ендек інж. Сломіньскі. Заступниками президента стало двох соціялістів і двох ендеків, при чому один із цих останніх—це кол. головний комендант поліції Боженцкі, ославлений ще з часів ендецьких заворушень у Варшаві з при.

Дуже часто Україні дають назву Малоросії. Переїменовання таке є цілком вільне, бо Україна, давня Русь, ітснувала, як держава, цілі віки раньше від Московії, котра в неї вкрала своє ім'я.

Найбільше незнання історії і літератури шляхетного й симпатичного народу, який нас цікавить, панує в самій нашій літературі. Останнього тижня я ще почув в моє радіо французького поета, спікера Ейфелевої башні в Парижі, що оголошував концерт російської музики, і казав, що балалайка була національним інструментом „Малоросії" і Великоросії, що цей інструмент можна найти в кожній малоросійській хаті. Це є цілковита помилка, бо балалайка е виключно інструментом російським, а національним інструментом України е бандура; це сорт лютні, на якій кобзарі грають українські барди і рапсодії.

Ціла Україна простягається від Берестя Литовського на півночі до околиць Одеси і частини Бесарабії на півдні, від Перемишля на заході до Ростова на Дону на сході, з частиною Крима і північного Кавказу. Головні міста: Київ, Львів, Полтава, Харків, Чернигів, Катеринослав. Більшість з цих місць належать тепер до Польщі, Румунії і Росії.

Історія України, власне кажучи, була що найбільше хвилюючою. До свого звязку (унії) з Росією край творив одну демократичну республіку, яка майже завжди воювала з сусідами. Запорозькі козаки, найбільш активна частина людности, створили державу майже анархістичну на острові Дніпра за Порогами.

Ці неустрашимі вояки, що самі вибірали собі начальника, підчас воєнних виправ атакували турків і зближувались до мурів Царгороду. Затаковані поляками, від яких довший час терпіли знущання, вони забажали краще протекторату Москви, яка мала ту саму релігію. Переяславським трактатом гетьман України (президент республіки) Богдан Хмельницький піддав свій край під протекторат Москви, яка обіцяла оставити Україні її мову, релігію, адміністрацію і представництво в закордонних державах.

Заледве умова була підписана, як Росія зараз згвалтувала свої обіцянки. Хмельницький спам'ятався пізно. Його наступники Дорошенко, а головне Мазепа, це герой поетичних легенд), найшли кращим порвати з Росією. Мазепа об'єднався з Карлом XII, королем Швеції, але обидва були побиті Петром І під Полтавою. Петро І заборонив друкувати книжки українською мовою, заморив на Сибірі всіх провідників, які хотіли повернути незалежність їх краю. В 1764 Розумовський, останній з гетьманів, повинен був відмовитись від гетьманства і від того часу аж до світової війни Україна управлялася залізною московською рукою. Катерина II завела там кріпацтво, скрите рабство, яке було скасована 1861 р. Українська мова була заборонена, не стало більше української літератури і мистецтва. Одна Галичина під Австрією мала тінь вільности. Деякі українські книжки, друковані у Львові, проникали тільки за допомогою контрабанди в край. Одначе любов вільности стояла на свойому і співали народні пісні, оповідали історичні рапсодії на славу старих героїв, але ця устна література майже не могла росповсюджуватись.

Один великий чоловік зробився носієм слова свого народу; він заставив любити мову своїх предків, він повернув тугу до незалежности. Цим чоловіком, цим надзвичайним оживителем був Тарас Шевченко, що став предметом обожання не тільки люду освіченого, але й неосвіченого, який вивчував його поеми один від другого. Але перше, як говорити про великого поета, подивімось, що сталось з краем після російської революції.

Після 1906 р. українська мова могла наново вживатися; появилися журнали, театр досяг великого розцвіту, появилися знамениті історики і письменники. Після російської революції 1917 р. на початку організувався комітет для репрезентуваня краю. Український конгрес складався з 2000 делегатів, вибрав 150 депутатів до Ради, яка незабаром мала 405 деп. 9 червня 1917 р. Рада оголосила незалежність краю. Від 10 до 14 липня відбувся конгрес робітників, на якому постановлено, що в Раду мае увійти ще 100 деп. Порозуміння з Керенським дало можливість увійти до Ради меншостям. Керенський відмовив Україні багато провінцій, де людність була мішана. Український міністр, він же і президент, разом з тим великий письменник Винниченко, в тенденціях соціяліст, націоналізує землі, це підбурює панів проти Республики і вони переходять на сторону Польщі.

Після більшовицького перевороту Україна посилае депутатів на конгрес в Бресте-Литовське. В цей час Австрія і Німеччина заграблюють край, армія під комендою Петлюри б'єгься відважно і відсовуе ворогів. Ленін атакуе Україну: Київ збомбардований білою армією; зі сходу нападає червона армія. Петлюра побіджений втікае до Польщі. Більшовики є побідниками. Вони влучують Україну до Союза Радян. Соціал. Республик. Україна втратила свою незалежність, але їй повернули певну автономію, українська мова стала вільною, школи націоналізовані, мовою урядовою є українська мова; все-ж таки вплив Москви є абсолютний і нарід з жалем згадуе свою стару незалежність. Оце найкоротша історія сучасної України.

(Докінчення буде).

воду вибору пок. Нарутовича президентом Польщі (Нарутович згинув потім із руки ендецького фанатика за те, що дав себе вибрати „українсько - жидівськими" голосами!)

З отих виборів виходить як на долоні, що реакційна ендеція й демократичні „соціялісти" по тихеньку поділила поміж себе всі мійські достоїнства і теплі місця, а все їхнє геройчення, відтягання виборів невдалі голосування і т. п. труднощі — це була лише комедія. Знехтування инших клюбів при обсаді посад президента і його заступників викликало у варшавській пресі голосний відгук.

Не брак голосів, що нинішня ідилія між ендецією і „пепеесами" на грунті Варшави є наслідком того, що обидва ці табори фактично правили в Варшаві за попередньої мійської ради і обидва мають на совісти стільки гріхів і прогрішків, що воліють, аби туди не заглядали „посторонні елементи". Відомо: крук крукові ока не видьобає!

Російські методи при „парадах".

Варшавський „Роботнік" порушує одну „надзвичайно прикру (як каже) тему". А саме: „від якого часу подорожі президента Річипосполитої і прем'єра маршалка Пілсудского та свята, як нпр. з приводу перевезення мощів Словацького до Кракова чи коронації образу Божої Матери Остробрамської, стали чимось задля чого просто треба паленіти з сорому, а то наслідком роспоряджень поліційної влади, м. и. державного комісара Ярошевіна в столиці". Публику з правила—інколи грубо—відштовхують і як найдальше держать від керманичів держави. Засоби обережности нагадують російський залив із часів Олександра ІІ-го і його боротьба з поляками. Поміж президентом і прем'єром та громадянством виростає непереступний мур поліціянтів і цівільних агентів, і то в такий яскравий і незручний спосіб, що кожний короткозорий мусить це зауважити. Люде, що їдуть потягом, до якого причеплено вагон одного з державних достойників, тратять свободу рухів і є наражені на постійне поштовхування та зачинювання їх на більших станціях у вагонах або не випускання з почекальні..."

Варшавська газета бідкає над такими диковинними проявами старої російщини і закликає покласти їм край.

Нужда урядовців.

Дорадча комісія праці при раді міністрів виготовила широкий меморіял, в якому доказано статистичними числами, що поверх 75 відсотків державних урядовців у Польщі не має мінімума егзистенції (найменшої платні, потрібної для прожитку). Міністр фінансів заявив, що в понеділок 11 липня рада міністрів радитиме над поправою цеї нужденної долі урядовців.

——

Рятунок в нас самих.

В наші скрутні часи, коли чуємо про ріжні способи зарадження лихові, а в той же час певні групи а то й одиниці баламутять наш народ і він не бачить, де йому шукати рятунку, ми забуваємо про дуже важну річ про піднятя сільсько-господарської культури нашого села, що в дуже великій мірі причинилось би до покращання матеріяльного стану села. Не будемо наразі балакати про загальну сільсько-господарську фахову освіту, потрібну для цього, але про назання тієї освіти тим людям, котрі ведуть народню працю на нашій українській ниві, або принаймні будуть її вести.

Не маємо права ні відкого очікувати рятунку; ми мусимо самі поправляти своє лихо, узброївшись у всі здобутки науки й виховання, самі мусимо виховувати собі вчителів і провідників, самі мусимо витворювати собі потрібну інтелігенцію. Поставмо собі клич, що всяка організація, яка тільки є на наших землях, мусить спромогтися на висилання одного з найздібнійших своїх односельчан що року до якоїсь фахової школи, звичайно в першу чергу до сільсько-господарської. Цими організаціями можуть бути бібліотеки - читальні, пов. т-ва „Просвіта", кооперативи і т. д. Знаю, що при нашому вихованню це є надзвичайно велика жертва; ми є люде з великим себе любством і нам трудно себе побороти навіть там, де ходить про поліпшення своєї долі. Але мусимо! Люде, яким ми поможемо добути знання, передадуть його своїм односельчанам практично й теоретично, як рівнож працею в ріжних наших товариствах.

При цій нагоді хочу звернути нашому громадянству увагу на господарсько-садівничу школу Т-ва „Просвіта" в Милованню (воєвідство Станиславів,- пов. Товмач). Дня 15 квітня закінчила згадана школа семимісячний господарсько-садівничий курс. В числі слухачів курсу було 5-ох волиняків. На цьому місці хочу сказати як волиняк, що на другий рік їх мусить бути не менше 20. Там вони добудуть ту освіту і те знання, якого ми теж потребуємо, а до зрозуміння якого ще в цілій своїй масі не дійшли.

На курсі викладалось: управу ріллі і ростин, садівництво і городництво, годівлю домашньої худоби і дробу, молочарство (з практикою в шкільній молочарні), кооперацію, господарську адміністрацію, пасічництво і рибоводство; зі загально образуючих предметів викладалося історію України й Польщі, історію української літератури, географію України, Польщі та освітньо-державний устрій Польщі (поняття про державі), зоольогію, ботаніку, хемію, фізику). Загально образуючі предмети бралось коротко і тільки те, що найголовнійше, щоб мати загальне поняття і можливість орієнтації в дальшому самообразуванню. В тій цілі заохочувались слухачів, щоби вдома у вільних хвилинах старались ширше поповнити свої знання.

При школі була шкільна кооператива, де слухачі практично переходили кооперативне діловодство, крамарство і збори; просвітний гурток, завданням котрого було підготовити членів до праці в сільських читальнях.

З ремени гуртка було прочитано до 15 рефератів на ріжні теми: про садівництво, годівлю курей, про вапно як погній, про кооперацію, алькоголізм, про Волинь і її відродження, про пласт; деякі члени читали реферати про свої села і т. д. Гурток дав представлення виставивши ком. „Мартин Боруля".

Для привчання слухачів до праці при руханково-пожарничих товариствах було при школі т-во „Сокіл", де хлопці робили ріжні руханкові вправи. „Сокіл" уладив дня 10 квітня б. р. Шевченківське свято, на яке запросив був подібні т-ва з околиці.

По закінченню курсу згадані т-ва призбирані гроші поділили поміж нашими українськими культурно-гуманітанними установами.

З такого коротенького побіжного перегляду бачимо, що праця і наука в школі була дійсно всесторонна і що людей з подібною освітою і вихованням нам дуже потрібно. Через те слід добре застановитись над тим, що сказано на початку цієї статті.

Оцінюючи всі ті заслуги, які положив біля праці зі слухачами учительський збір, особливу згадку хочу присвятити учителеві по садівництву і городництву п. В. Кучері. По народности чех, уч. Кучера вже понад 20 літ працює між українським народом, з чого 17 літ, як інспектор садівництва і городництва при т-ві „Сільській Господар".

Стремім до господарської освіти і піднесення культури господарської, а вже найвища пора оснувати на Волині подібну як в Милованню школу, а взагалі—домагатися від держави як найрішучійше українських сільсько-господарських шкіл.

——

Що діється в світі.

ПРОРОЦТВО СПРАВДЖУЄТЬСЯ.

Якась ворожка предсказала, що 1927 рік буде роком страшних елементарних нещасть. І дійсно — ті нещастя навіщають то одну то другу часть світа, то одну, то другу державу. Ті нещастя виявились особливо в страшних бурях і повінях. Останнї страшні бурі і повіні навістили ріжні околиці Німеччини. Про розмір повіні свідчить хоч би факт, що в м. Гласгітте на залізничнім двірці вода досягала 3-ох метрів.— Страти величезні. — Сотні людських жертв.

А В КИТАЮ ДАЛІ Б'ЮТЬСЯ.

В Китаю більшовики програли на цілій лінії. Їхня акція в Китаю підірвала їх здобутки в Европі, а теперішні внутрішні клопоти примусили їх всю свою увагу звернути на свою оборону в Европі і в себе дома. Але все це ніскільки не вплинуло на успокоєння в Китаю. Там далі ведеться завзята крівава братовбивча боротьба між тими самими арміями—південною і північною. Успіх далі на боці ген. Чан-Кай-Шека (півд. армія), який загрозив вже самому Пекінові. Пекін евакуують. Це дуже не на руку Японії, яка вживає всіх заходів, щоби не допустити південної армії до Пекіна і намагається примирити воюючі сторони. Японія взагалі дуже занялася тепер Китаєм, куди вислала багато свого війська ніби для оборони своїх концесій. Кінця тої страшної розмірами братовбивчої війни поки що не видко.

Нові арешти білорусинів.

В ночі з 30 червня на 1 липня ц. р. поліція перевела цілий ряд арештів серед визначних білоруських діячів, що мали колинебудь якесь відн шення, або що були підозрілі у взаєминах з розвязаною білоруською „Громадою". Між иншими арештовані І. Морозов, редактор „Білоруської Справи" І. Шила, Рутковський. Менка і Мамонко. В часі ревізії поліція забрала багато матеріялу, та мабуть не було в ньому нічого пі озрілого ні обтяжуючого. Кажуть, що ці ревізії та арештування були у звязку зі святом коронації М. Б. Остробрамської у Вильні. Урядові кола побоювалися, щоби в часі свят і обходів, в яких брав участь през. держави не прийшло до немилих демонстрацій. Арештами мали недопустити до демонстрацій.

Процес Шварцбарта 17 жовтня.

Жидівська Телеграф. Агенція повідомляє з певних джерел, що процес вбивці бл. п. С. Петлюри— Шварцбарта відбудеться 17 жовтня ц. р.

Антисемітизм в червоній армії.

Як повідомляє польська преса, згідно донесень командуючих військовими округами, в червоній армії в останні часи зауважується сильний зріст антисемітизму, що шириться не без співучасти декотрих елементів офіцерського складу. Особливо протижидівським настроями відзначається московська залога. Більшовицькі газети „Правда" і „Ізвестія" подають багато випадків ненависти до жидів в червоній армії.

Демонстрація більшовицької фльоти на Балтику.

Несподівано видала Вища Рев. Військ. Рада команді червоної балтійської фльоти наказ перевести демонстрацію в балтійських водах. На повному морі мають бути переведені кількаденні вправи. Кажуть, що ця демонстрація стоїть в звязку з візитою, зложеною англійською фльотою кільком балтійським державам.

Поворот Чичерина охолодив Кремль.

Польська і заграннична преса пишучи про „зліквідовання" ніби польсько - радянського конфлікту і роспочаття переговорів про гарантійний пакт між Польщею й Совітами, подає, що поворот Чичерина до Москви вплинув успокоюоче на розгорячені уми в Москві, Чисерин, що останній час одбув конференції з Пуанкарем, Бріяном, Марксом і Штреземаном, здає собі ліпше справи з політичної ситуації за границею, ніж замкнуті в Кремлі більшовицькі політики, недоречні промови і статті котрих в останні часи були подиктовані скорше всього панікою, яка їх огорнула.

Польська преса тішиться, що скоро може дійти до заключення пакту безпеки між Москвою а Варшавою—Чому-ж би ні, коли між ними завсіди було стільки „спільних інтересів"?!

В Англії рахуються з упадком більшовицької влади.

Дипломатичний кореспондент лондонського „Дайли Телеграф" пише, що треба рахуватись з можливістю скорого упадку більшовицької влади в СРСР через, те, що чим далі, тим помічається більше незадоволення рад. владою в ріжних місцевостях Московщини, а особливо на Україні. В ріжних місцевостях вибухають повстання і бунти, з котрими більшовицькій владі боротись трудно, бо мала сітка залізниць, а дотого уряд може опертись тільки на вірні собі війська (не всі!) і чрезвичайку. А це мало, бо майже все населення настроєне до більшовиків вороже.

Вислід виборів в Румунії.

В Румунії відбулись недавно вибори до парляменту. Перемогла величезною більшістю ліберальна партія, т. є. партія теперішнього уряду Братіяну. Рахуються з можливістю, що деякі партії а між ними ген. Авереску (був. прем'єра) лишається цілком без посольських мандатів.

Смерть ген. Гофмана.

В Рейхенсаллю в Баварії помер відомий з часів світової війни німецький генерал Гофман, німецький уповноважений при заключенню берестейського миру. Він був противником зближення німців з Совітами і виступав гостро за створення міжнародньої проти-більшовицької акції.

Великі землетруси на Рад. Україні.

26 червня о год. 2 по пол. на цілім правобережжу Придніпрянської Украйни був землетрус, центром котрого ніби мало бути дно Чорного моря. Землетрус викликав велику паніку, особливо по містах. Згідно донесень рад. преси, в багатьох містах вилетіло багато шибок. Кілька людей в паніці потовклось. Вода в Дніпрі раптово піднеслась вгору, після чого розступилась так, що в деяких місцях було видно дно ріки.

На Кримі чути було сильний гук. В Севастополі завалилось кілька домів. Щкоди величезні. В купелях на Кримі між Феодосією а Севастополем завалилось дно морських скал і обнизились гранітні гори Ай Петри.

Найбільша кількість жертв в Ялті, де ніби згинуло багато людей. Трясення трівало тут три секунди. Як доносять більшов. часописи, в часі трясення в Ялті відбувався суд над антибільшовицькими повстанцями, котрих мали пократи на смерть. Суфіт судового будинку завалився; в часі паніки підсудні викинули вікном з 2-го поверха на брук суддів, а самі втікли. З Криму хвиля землетрусу пішла на північ, обіймаючи Катеринослав, Харків, Київ і Одесу.

Згідно опінії вчених, причиною землетрусу має бути спад морського дна на Чорному морі, рівнож обрушення величезних пустих печер на Кримі.

Ліквідують комуністів українців.

Полська преса подає: відомєсти, зібрані Ц. К. компартії про т. зв. сепаратистичний рух на Україні, викликали поважне занепокоєння. Чека підтвердила, що комуністична партія на Україні (КП(б)У) має два одлами, з яких один находиться в зносинах з антибільшовицькою еміграцією. Вживаються заходи до „ліквідації" цеї опозиції. Отже далі будуть ліквідувати комуністів українців, бо комуніст таки не може бути українцем по думці Москви; він може бути тільки московським пахолком.

ЛИКВІДУЮТЬ УКРАІНІЗАЦІЮ.

Харківський більшовицький уряд видав роспорядження про обовязкове викладання в усіх школах на терені Рад України мови р о с і й с ь к о ї нарівні з українською.

ЛІКВІДАЦІЯ „ЛУГІВ" В ГАЛИЧИНІ.

Польська влада видала роспорядження про ліквідацію українських пожарничо-руханкових Т-в „Луг", що широко розгалужені по всій нашій Східній Галичині Переведено ревізії й забрано акти в помешканні централі „Лугів" у Львові й редакції „Громадський Голос", провідників централі д-ра Дашкевича, ред. Павлова і Козланюка. У Львові одержано відомєсти з провінції, що скрізь на місцях влада переводить ліквідацію місцевих „Лугів".—Це називається, що „санаційний" уряд опікується українцями.

ДОПИСИ.

Нема правди.

(с. Лосятин, Почаївськ, гм.)

Гром. с. Лосятина, Йосип Градишин, має 3 десят. сіножаті, яка лажить поміж лісом п. Казіна. Весь час Градишин користувався своєю сіножаттю без усяких суперечок і без усякого спротиву з боку поміщика. Але ото ліс п. Казіна став ліцеяльним (Кремянецького Ліцея)—і для бідного селянина почалася біда. В році 1922 на власности Градишина ліцеяльний землемір поставив кіпці і таким чином частину сіножаті бідного селянина захоплено для Ліцея Потім зрубано на тій захопленій частині 12 дубів, при чому зіпсовано штук сорок ясенів, черешень то-що... Ходить бідний Градишин по всіх урядах, хлопоче, плаче—хоче повернути назад свою власність, свою крівавицю—і все надаремне... Може новий візитатор Ліцеяльний, п. посол Понятовський, вгляне в цю справу та змилується над бідним селянином?..

Градобої. У суботу 2 липня о год. 7 вечором, широким поясом впав град, нищучі до щенту засіви у районах Радивилівської та Крупецької гмін. Спричинено величезні шкоди. Одне тільки село Пусте Іваннє Крупецької гм обраховує свої шкоди на двіста тисяч зол., Крупець на 4000 зол., а таких сел цей град зайняв на Дубенщині багато. Коли пригадаємо собі шкоди у Судобицькій гміні, спричинені попередніми градобоями, то мусимо ствердити, шо більшість мешканців південної частини Дубенського повіту ще з наступаючої осени, опиниться цілком без хліба.

Як ми вибірали Гмінну Раду.

[м. Олика, пов. Луцьк]

Дня 25 червня б. р. відбулися вибори до Олицької Гмінної Ради. Виставлено було 3 списки кандидатів, серед яких виразно відокремлювався список № 2, в якому кандидатував велекий місцевий обшарник п. Галік. Український список був під № 3, але найшлась і хруніяда, яка для розбиття єдности серед селянства. склала список № 1. Не важаючи на всі старання свідомих українців, деякі селяне піддалися на облесливі обіцянки панських підлизників і заагітували кілька несвідомих, які подали голоси проти більшости своїх братів. Вислід голосування слідуючий: список № 1 — 1 кандидат (Вітковський Іван), список № 2 — 2 кандидати (Казимир Просневський—осадник і Павел Галік — поміщик!), список № 3—7 кандидатів на чолі з п. Олександром Онуфрійчуком.

Темна праця недолюдків.

(м. Костополь).

17 цього липня мають відбутись в м. Костополі вибори до міської ради. Після довгої сплячки Костополь одразу прокинувся. Предвиборча робота йде „во всю". Українське населення, що налічує в Костополі 40 проц. всієї людности, першим склало свою українську листу кандидатів. На цій листі виставлені відомі громадяне українці, що при загальних зборах усіх „православних", без ріжниці національности, одержали абсолютну більшість голосів. Свідомість, з якого поставилось населення при виборах кандидатів, страшенно не подобалась бувшим царським посіпакам, малоросам і „істінно-русскім" і взагалі людцям неокресленої національности, і ось вони заміряють скласти свій окремий список „православних", або бувших цареславних, і надіючись на малу ще свідомість мас, гадають розбити єдність українського населення. Спроба цих темних людців спровокувати так нелюбих їм кандидатів, зараз же на другий день по загальних зборах, на котрих самі вони голосували за українську листу, закінчилась повним, та ще й до того скандальним для них провалом. Самі „устроітелі собранія" позорно повтікали, не дочекавшись навіть відкриття зборів і не пояснивши присутнім, для чого їх покликано. А відомий в Костополі своїми „похожденіями" товариш „хозяін" Петро Пінчук, котрий давно вже „за громкія дела" находиться під судовим слідством ще на дворі побачивши до себе „дуже прихильне" відношення присутніх, дав латати через тини, та через перелази, а присутні про це довідались тоді, коли одноголосно обрали його на секретаря, а пана Малого на голову, як ініціяторів цих славетніх зборів. Кажуть, що пан Малий, як бувший голова, (вол. старшина) на ці збори захватив був з собою для „неприкосновенія особи" старого казьонного медаля, але як видно й сам в останню хвилину в чудодійну силу його не повірів. Цей бувший начальник так призвичаївся до влади, що ніяк не хоче розстатись з нею не дивлячись на те що от вже 15 років, як самодержавно царствує, за що в спадщину разом зі своїм писаром, одержали від благодарних хлібоїдів-поміщиків досить гарненькі хуторочки. Ця невеличка, але тепла кумпанійка, рішила, як-би там не було, а й надалі „царствувати". Для того ці добродії, потихеньку од людей в шиночку складають собі окрему листу, де, звичайно, ставлять на перше місті себе, та по черзі своїх спільників по „праці". Але, як кажуть „крути та не перекручуй". Нарід нарешті прокинувся і бачить вже, куди завели його непрошені опікуни. Годі вже торгувати народнім майном та віддават народні будинки й землю під памятники Костюшка. Коли Ви такі великі патріоти, то оддавайте за „krzyż zasługi" с в о ю, а не громадську землю! Народу-ж не баламутьте.

Свій.

Наші земляки лиш чужого батога слухають, а свого розуму ні.

З передвиборчих змагань.

З д о л б у н і в. 10 го ц. м. відбулося тут передвиборче віче, улаштоване місцевими українськими громадянами, які об'єдналися в т. зв „український селянсько-робітничий" список ч. 5. В склад комітету увійшли відомі як з боку національного так і громадської чесности слідуючі громадяне: Ф. Кирилюк—селянин-робітник, А. Нивинський—кооператор, співробітник Укр. Ревізійного Союзу у Львові, старий просвітянський діяч, Семенюк Максим господар, Мельник К.—робітник, Дублянський Ів. домовласник просвітянин, Марківський М. також давній просвітянський працьовник, Скульський Г.—господар-домовласник і місцевий церковний староста, Попчук А.—бувший залізничник, поважаний громадянин м. Здолбунова, Семек Г.—робітник.

Віче відбулося в салі кіна „Люкс" при численних зборах і ласкавій участи сен. Карпінського, який у промові своїй з'ясував значіння виборів до міської ради для українського населення, а далі значіння єд'ности в голосуванні за свій український список не розбиваючи голосів на користь чужих і ворожих інтересам українського населення елементам, Віче пройшло під закликами національно-громадської єдности та безкомпромісовости. Всі промовці були одушевлені тією думкою і в гарячих словах закликали українське громадянство голосувати за список ч. 5. Пробували обзиватися й т. зв. „хрун", які склали „свій" список ч. 8, з О. Огородником на першому місці. До списку цього приліплено ще кілька призвич невідомих і не маючих нічого спільного ні з українським населеням, ні з його інтересами, як якийсь Радаєвич підрадчик—експльоататор робітничого труду, кількох „лядюшок" компанів Огородника від пляшки і не пляшки, ліверантів та инших „діячів". Не почуваючи однак міцного грунту під ногами, ця невеличка але чесна компанія утворила бльок з місцевими кацапами та чехами. Держатися завше чиєїсь поли це прикмета цих людців у себе, а на своїй землі, українська людність є і мусить почувати себе господарем, своїми силами мусить займати належне їй місце Але хрунь хрунем,—звик до чужих охлапів; на них випасають свої животи вічні панські льокаї. Місцеві українські громадяне знають, хто є Огородник, за які гроші випасся та надів панаму, завдяки кому замкнена „Просвіта" в Здолбунові, хто в дефензиві свідчив проти укр. громадян—письменниці Г. Журби й А. Нивинського, та багато инших похвальних справок. Тепер цей „свій" чоловічок преться до міської ради за всяку ціну, бо як сам висловився на вічу, потрібує їсти хліб. Ми знаємо оскільки Огородника і Ко обходять інтереси селян та робітників українських і знаємо, що тільки ради власної кишені пруться в Магістрат; ціну їм знає більшість чесного й свідомого громадянства українського. Віримо, що розум і серце підскаже людям, за який список кидати голоси—за 5-й український робітничо-селянський, чи за 8 чесько кацапсько-хрунівський та огородниківську кишеню.

Український список № 5.

Виборчі надужиття.

І знов в повіті Кремянецькім, в якому істнують порядки і адміністраційний терор найгірші на цілій Волині.

Ось що подають в депеші до Укр. Пос. Клюбу з с. Борсуки:

„19 червня ц. р. відбулися вибори в с Борсуки і предсідники 1 і 2-го обводів гм. Борсуки допустились надужить підчас підрахунку голосів при явнім голосованню. Одноголосно вибраним голоси зменшено, а багатьом тим, що мали меншу кількість голосів, збільшили, і вибраними до гмінного зібрання через те лишились ті, до котрих населення не має довірря. Просимо про уневажнення виборів і справедливости. Підписали Максим Язюк, Іван Стахнюк, Федір Струс, Ісаак Трачук, Василь Обаль, Олександер Агорський".

Шкода лише, що підписані громадяне даремно потратились на дорогу депешу, телеграфуючи до посольського клюбу в соймі, коли треба було, згідно з § 41 ордин. виборчої внести тут-же на місці протест. Бо все одно з Варшави справу одіслано до Ворсук—і коли на місці не зроблено законного протесту, то помогти трудно. В Борсуках можливі ріжні надужиття: адже кругом Борсунів живуть осадники, а війт борсуковецький також „сім миль од пекла". А може Борсуковецька гміна знов захоче вибрати його на війта?..

ВИСЛІД
виборів до гмінних рад.

Дубенський повіт.

Гміни: Д у б н о: українців 11; поляків 2, чехів 2; С у д о б и ч і, українців 8, поляків 2, чехів 2: В а р к о в и ч і: українців 9, поляків 2, чехів 2, жидів 2.

Любомльський повіт.

Гміни: Б е р е ж ц і: українців 5, поляків 7; Л ю б о м л ь: українців 14, поляк 1; Г у щ а: українців 5. поляків 8; З г о р а н и: на 11 радних вибрано 11 українців; Г о л о в н о: на 12 радних—12 українців; Щ а ц ь к: на 10 радних — 10 українців; П у л ь м о: українців 9, поляк 1.

Рівенський повіт.

Гміни: Б у г р и н: українців 10, поляків 1, чех 1; Д я т к о в и ч і: українців 11, поляків 2; Г о щ а: українців 10, жид 1; К о р е ц ь: українців 11, поляків 1; М а й к і в: українців 9, поляк 1; Р і в н е: українців 11, поляків 3.

Міста.

У В о л о д и м и р і вибрано до міської Ради 4-ох українців.

В К о в л ю вибрано 2-ох українців.

Під увагу нашим читачам.

Наша Редакція отримала таке „спростовання":

До Хв. Редакції „Українська Громада".

На підставі § 19 пресового закона з дня 15.X 1868 р. прошу В. Ш. Редактора в найблищому числі на сторінках Вашої цінної газети „Укр. Гр-да" пропечатувати слідуюче спростовання:

В ч. 21 „Укр. Громада" з дня 29 травня ц. р. була поміщена стаття „Невже завстидались"? Кремянецький автор цієї „продуктивної" статії в розлючений спосіб накинувся на сторінках „Укр. Гр." на мене за опозіційний виступ на загальних просвітянських зборах до Ради т-ва. До берегів насиченими епітітами називає: „комкомахами",

„сельробами“, „сельнеробами“, „хуліганами“ і т. и. Цілю автора К. було спровакувати весь просвітянський рух, бо на зборах були (прибули з повіту) не якісь там „сельроби“ і т. и. а члени т-ва, що стояли виразно і засадничо в своїх виступах не відступаючи з просвітянської платформи. Автора К. дивує, чому ніхто не відповів на статю „Хулігани“ ч. 14 „Укр. Гр.“—на таку низьку писанину нище гідности відповідати—без комінтарів громадянство такі писанині ціну знає.

1) Неправдою є що опозіція заняла ліве крило залі, а згідно правді й були опозіціоністи на праві стороні.

2) Неправдою є що опозіціоністи перші почали крик, свист, тупаням ногами і т. и. Правдою є що почали свист, крик, тупання ногами „компанія“ Кремянецького на перших порах коли я хотів внести внесок що до президії зборів.

3) Грубою провокацією є писанина: „Невідомо, скільки в цьому товаристві було сельробівців скільки членів иншої оргарізації“... виходить що кожний присутний опозіціоніст мавби належати до тої чи иншої організації — це небільш як наївний алярм для поліції“. На збори т-ва зявились члени т-ва, а ні партія.

4) Правдою є що п. Годований в імені (як він говорив) показав свою мудрість замість річевої критики, поклавши на себе функцію тупанням ногами, щоби показатись перед „начальством“ що я також брав „активну“ участь!.. Я не виступав бо не почувався в силах проти... і перший раз на гр. зборах“... — відповів Годований на запити чому не виступав (бо перед зборами обіцяв). Залякався! Та коли появився такий „розумний“ комунікат (!) в „Н. Ж.“ за підписом Годованого—цілком нормально. Помилково булоби виводити консеквенції, з такого наївного дитячого комунікату, як це поспішився і зробив Кремянецький.

Не заперечаним фактом є що Маркопольськький належить до партії „Сельроб“ та стоїть на спільві фотографії лідерів при творенню сельроба в Львові. Його в партію „Сельроб“ втягнув тойже самий Годований за підписом (рекомендацією) і п. Черняк. Може це заперечувати „Сельроб“ в імені п. Годованого з мотивів тактичности — „мов“ для ока громадянства.

5. Провокацією е що я мов належу до тої чи иншої партії — до партії ні до одної не належу. Автор, як видно за особистих порахунків приписує мені партійність, бо в теперішній час то є найлекший метод боротьби. Коли виступав на зборах то ні як партієць, як просвітянин-громадянин проти Ради т-ва яка просвітянську роботу зводила на манівці.

Полікарп Шевчук.

Дня 2.VII 26 р. м. Кремянець.

Друкуючи отсе „спростовання“ без усяких змін навіть граматичних, ми то робимо не з якого-будь примусу, а—так би сказати—з „чистого удовольствія“. Адже закон, на який так сміливо посилається автор спростовання, нас не зобовязує до нічого, бо це закон австрійський, і § 19 має силу лише в Галичині (що то значить, коли людина читає тільки „Волю Народа“ і „Світло“!); крім того, це „спростовання“ не тільки нічого не „спростовує, а ще більше підтверджує все те, що було сказано про кремянецьких „сельробів“ і близьких до них партійних „юношів“ в артикулі „Невже завстидались“. Коли читач прочитає цей артикул (Ч. 21 „Укр. Гр.“) і отсе „спростовання“, то переконається. Крім того читач також побачить, що кремянецькі „сельробівці“ і инші їм подібні пересварилися між собою. Ще так недавно те й робили, що спільно гризли УНДО та радикалів, а тепер гризуть один одного... Зле!...

А щоби не було зле, то перестаньте гризтись. Лишіть на боці вирішування непосильних вам завдань і проблем, а більше працюйте (тільки не язиком і горлянкою!), більше „думайте—читайте“ та в своїй праці старайте на грунт національний. Тоді не будуть впливати на вас ріжні сторонні чинники, часто ворожі справжньому відродженню нашого народа, які ваш молодий недосвідчений розум тільки пантличать; тоді не будете гризтись та лаятись і другі також вас не будуть гризти—буде лише „згода в семействі“ нашому на злість усім ворогам нашим, що тепер з таким задоволенням дивляться на нашу гризню.

Редакція.

---

* * *

„України з сильною владою ніхто не хоче, навіть українці. Волять чужу, ніж свою. Привикли оглядатися на когось: на короля, на восточного царя, на султана, навіть на хана, щоб тільки не свого власного володаря. Забулися княжі часи, а новий державний дух ще не родився“.

Б. Лепкий.

(„Мотря“. Слова гетьм. Мазепи)

НОВИНКИ.

В Кремянці громадяне українці виставили до міської ради свій список, на чолі якого стоїть сенатор Мих Черкавський Рос. Обєдінєніє — виставило свій список, до якого внесло багато несвідомих національно українців, аби тільки український список розбивати,—як всюди.

Військові вправи. Дня 16. серпня пічнуться 4 тижневі вправи підстаршин і рядовиків піхоти, танків і лучби річника 1902 і всіх родів зброї (з виїмком маринарки) з рр. 1900 і 1899. Також покликано підстаршин резерви всіх родів з рр. 1898, 1891 і 1890 та летунів з рр. 1901, 1902 і 1903.

Кримінальна хроніка м. Луцька і повіту.

— 4 ц. м. коло год. 24 під м Зофіївкою біля Гути на двох оззброєних в револьвери і обтяту рушницю бандитів доконали напад на мешканця м. Зофіївки Янкеля Фельдмана, котрому заграбовано 105 ам. дол. На місне випадку вйіхала слідча поліція.

— 3,7 мешканка с. Селібер, олипької гм. Теодора Кузьміч породила дитину, котру закопала в землі.

2.7 слідча поліція заарештувала в Луцьку Зигмунта Боцяна пошукуваного слідим. урядом в Лодзі за дефрадацію 3642 зол

— В ніч на 26.6 у підпрокуратора Окр. Суду в Луцьку п. Новосєльского поповнено крадіж зі взломом річей на суму 400 зол. Справців не зловлено.

— В ночі на 27.6 у мешк. м. Луцька при вул. Нецала, 19 – Шапіри доконано крадіж. Злодій дістався через вікно до помешкання і вкрав 603 зол. готівки.

— В ніч на 26.6 вкрадено у мешк. м. Луцька С. Матусевича одежу на суму 142 зол.

— В ніч на 24.6 у мешк. с. Ківерці Еразми Бокуса вкрадено ріжних річей на суму 161 зол.

Переїхав потяг. — 27.6 на лінії залізничного тору Рожище—Ківерці потяг переїхав умового хорого мешк. ос Ківерці Антонія Вішневського.

Пожежі. — 25.6 в кол. Антоновка, колковської гм. Луцького пов ту в садибі Францішка Рожковіньского і Володимира Кішки вибухла пожежа, якою знищено хату і хлів з живим реманентом. Шкоди 1050 з. Причина—необережне обходження з вогнем.

11.6 в Луцьку в млині Птіца при вул. Костюшки вибухла пожежа. З причини кепського росположення помещкання загорілась одна стіна, що находилась близько машинової печі.

— 14.6 при вул. Шевченка на Красному в Луцьку згорів лах в домі Гольдшмідта. По прибуттю на місце пожарної сторожі пожежі зліквідовано.

— 5 липня в с. Воротневі, піддубецької гм. Луцького пов. грім запалив хлів селянина Васия Садовського. Хлів згорів цілком. Рівнож громом забито пара коней, гуси, 2 свиней, а також згорів у хліві ріжний реманент. Шкоди виносять понад 1600 зол.

Біржа на 15.VII.: Доляр америк. 8·90, золото 5 руб.—23·30 зол

Ціни на збіжжа за пуд.: жито — 8·20, пшениця—8·80, ячмінь —7·10, овес—7·10, гречка — 8·60,. просо—9·00, ріпак—10·00, лянка—10, вика—4·50, хвасоля 7·50, горох—6·50 мак—20, картоплі—2·00, цибуля—12. зол.

Практичне забезпечення кіп в полі перед сльотою.

Не упереджаючи випадків, але правдоподібно цього року в часі жнив трудно буде сподіватись погоди, тому варто подумати про практичне забезпечення доврівающого збіжжа в копах, або в полукіпах.

Кожний господар знае дуже добре, які то шкоди поносить рільництво через довготревалу сльоту в часі жнив. Скільки то збіжжа змарнується до тото степеня, що хоч його бери та на гній викинь. Шкодам тим можна запобігти мудрим уложенням полукіпів, котрих ані вітер не рознесе, ані дощ не домочить.

А робиться це в слідуючий спосіб. Три снопи звязую перевеслом близько колосів досить сильно і ставляю їх „гузіром“ (сторчом) на місце, де має бігти ряд кіп. Опісля беру дальших 3 снопи і притулюю по кутах уставленої триніжки, творячи ними дальші 3 більші кути для дальших трьох снопів так, що разом маю 9 снопів. Цих 9 снопів звязую сильно між собою другий раз перевеслом, зробленим з збіжжа (жита, пшениці) і приступаю до роблення шапки „хохола“, котру роблю в дуже легкий спосіб, а іменно зібране колосся в снопі разом з стеблами загинаю вище перевесла так, що стебла є розложені рівномірно і ним покриваю тих 9 снопів, так що разом в купці міститься 10 снопів. Шапку привязую рівнож її стеблами до стебел снопів, що стоять гузіром, вона тримається дуже сильно. По такім уставленню кіп може дощ і цілими тижнями ляти, то кіп не замочить.

(„Сільський Світ“).

Веселий кутик.

Не треба.

Сусід питається сусідки: Ви не ставите в городі страхопуда на горобців?

Сусідка: Навіщо? Я і так майже весь день в городі.

——

В потязі:

Кондуктор: Тут невільно курити.

Подорожний: Алеж я тут одинокий.

Кондуктор: Все одно. Навіть якби й нікого не було, все одно не вільно курити.

——

В суді.

— Скаржитесь на свого чоловіка за те, що підніс на вас руку?

— Власне не за те, що підніс, а за те, що спустив її.

——

В школі.

Учителька: Івасю, скажи, чому риби не говорять?

Івась. Ану, нехай пані вчителька всадять голову в воду та й спробують заговорити...

ЗАГАДКИ.

Відкриваючи в нашій газеті відділ загадок, ми не помилилися в тому, що це зацікавить наших читачів, як цікавить багато-багато читачів ріжних инших газет і журналів по цілому світі. Значіння загадок для всіх однакове; загадки дають людям приємні хвилини розваги, збуджують цікавість, а найважніще—розвивають ум людини, примушуючи її думати над розвязками загадок. В останніх часах про загадки висловлювалися й писали і деякі знатні, учені люде, які в один гол с підкреслюють додатне значіння загадок. Тим приємніще нам констатувати, що й у наших читач в зростає зацікавлення до відділу загадок, про що свідчать численні письма з розгадками й новими загадками. Напливають розгадки зовсім влучні, є і невдачні, але все це є доказом, що наші читачі стараються розгадувати загадки. Явище це дуже додатне. Надіємось, що коли наші читачі привчаться розвязувати звичайні загадки для розваги, то уважніще будуть ставитися й до розвязки поважніщих загадок, які ставить перед нами життя і від яких залежить наше майбутне.

Ред.

I. Підчас друку одного часопису наборщик разсипав черенки-літери, з яких мав складатися заголовок часопису, а потім в поспіху зложив їх, але неправильно. Ніхто цього не помітив і надруковано ось що: **Рада Соньміну Гарак**

— Який це був часопис?

II. Двох молодих козаків часто йшли між собою в заклад, хто кого конем пережене. Не раз — то один, то другий вигривав заклад. Нарешті це їм надокучило. Взялись за другий спосіб, а саме: виграє заклад той, чий кінь прибіжить д р у г и м на вказане місце. Виїхали козаки в степ. Людей зібралось багато, щоб подивитись на таку чудасію. Почали лічити:—Раз!.. Два!... Три!— Козаки ні з місця;—сваряться, а люде глузують. Тут підійшов сивий козарлюга-запорожець; довідався в чім річ,—тай каже:—Еге-ж!—ось я зараз скажу їм таке слово, що полетять в степ, як стріла з лука. І дійсно... Підійшов до козаків та шепнув на вухо якесь слово, після чого вони як куля пігнались в степ, стараючись обов'язво один другого обігнати. Заклад, всетаки, виграв той, чий кінь прибіг на місце д р у г и м.

Що сказав козакам старий запорожець? [Склав М Ш]

Розгадки з ЧЧ. 23 і 27.

I. Кір (взад—рік.)

II. 1) кара; 2) кава, 3) Ра, 4) рана—все —к а р а в а н а.

III. Слуга крав по 4 коні чотири рази, а переміщував їх в такий спосіб:

2	7	2
7		7
2	7	2

3	5	3
5		5
3	5	3

4	3	4
3		3
4	3	4

5	1	5
1		1
5	1	5

Влучні розгадки наділали п. п.:

I. М. Шуліківський, с. Уїздці, пов. Здолбунів.

II. Частинно розвязав загадку той же М. Ш.

III Той-же М. Ш., В. Косідло з Млинова на Дубенщині, Гр. Пащевський з Луцька; частинно розвязали загадку: К. Ф. з Луцька, Л. Левчук з Селищ на Ковельщині; М. Юськевич з Хорлуп, пов. Луцький. Инші розгадки зовсім не добрі.

Видавець Сенатор М. Черкавський — Drukarnia F. Richtera Luck — Відповід. редактор С. Вишнівський.